

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DISG6001140	25 juni 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 40/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DISG0001140

d.d. 25 juni 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

40/96

(Afgesloten 251400A JUN 1996)

Conclusie/voorzicht

Er blijft sprake van spanningen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims. Deze spanningen ondergraven de samenwerking in het kader van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) en bedreigen de levensvatbaarheid van die MKF. De Kroatische president Tudjman heeft onlangs aangegeven de levensvatbaarheid van Bosnië-Herzegovina als geheel in twijfel te trekken. Tegen deze achtergrond moet worden betwijfeld of er nog een basis is voor samenwerking tussen Kroaten en Moslims in het kader van de onderlinge "Federatie".

De voorbereidingen voor de Bosnische verkiezingen verlopen op sommige plaatsen stroef, onder meer als gevolg van belangentegenstellingen tussen de bevolkingsgroepen.

Alle strijdende partijen hebben (onverenigbare) belangen bij Brcko en omstreken; het resultaat van de internationale arbitrage rond die plaats zal naar verwachting bij voorbaat onaanvaardbaar zijn voor tenminste één van hen.

Door oorlogsmoeheid van vele Bosnisch-Servische militairen kan de Bosnisch-Servische leiding zich mogelijk gedwongen zien toch een zekere vorm van samenwerking met de andere volkeren in Bosnië-Herzegovina te aanvaarden.

Bosnië-Herzegovina

Naar verluidt heeft de Bosnische vice-president Ganic (Moslim), die tevens vice-president van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) is, aangedrongen op het ontslag van de minister van Buitenlandse Zaken van de MKF, Prlic. Reden voor deze oproep zou zijn dat Prlic, een Kroaat en lid van het parlement van de Bosnisch-Kroatische Republiek Herceg-Bosna, in het verleden tot minister zou zijn benoemd op voorwaarde dat Herceg-Bosna werd opgeheven. Prlic heeft inmiddels tegengesproken dat een dergelijke voorwaarde is gesteld.

De uitspraak van Ganic houdt waarschijnlijk verband met de recente veranderingen in de regering van Herceg-Bosna. Uit deze mutaties blijkt dat de Kroaten niet bereid zijn uitvoering te geven aan eerdere toezeggingen Herceg-Bosna op te heffen en de bevoegdheden over te dragen aan de MKF. Bovendien lijken de nieuw benoemde functionarissen in die regering (onder wie de minister van Defensie van de MKF, Soljic) voorstander van een Groot-Kroatische staat. Uit de woorden van Ganic, die in een eerder stadium ook reeds de benoeming van Soljic had bekritiseerd, kan worden opgemaakt dat de Moslims de

[REDACTED]

mutaties in de Bosnisch-Kroatische regering als een provocatie beschouwen en sterke vraagtekens plaatsen bij voortzetting van de samenwerking op Federatie-niveau.

De Kroatische president Tudjman heeft in een ontmoeting met NAVO-SG Solana onderstreept geen vertrouwen te hebben in het voortbestaan van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat. Eén van de belangrijkste argumenten daarvoor was volgens Tudjman dat de Bosnische Moslims blijven streven naar een uitsluitend door henzelf gedomineerde staat; zij zouden slechts onder internationale druk akkoord zijn gegaan met een Federatie met de Kroaten. Volgens Tudjman is de enige oplossing van het conflict de gelijktijdige vorming van twee confederaties: één van de MKF met Kroatië en één van de Bosnisch-Servische republiek (RS) met Servië.

Deze uitspraken van Tudjman onderstrepen dat hij het internationale streven naar behoud van Bosnië-Herzegovina als multi-etnische eenheidsstaat niet deelt. Zijn uitspraken weerspiegelen de voortdurend door de Bosnische Kroaten uitgesproken vrees voor overheersing door de veel talrijker Moslims. In de praktijk wordt dit argument echter vaak gehanteerd ter rechtvaardiging van het streven naar uitsluitend door Bosnische Kroaten gedomineerde gebieden en staatsinstellingen. Uit de uitlatingen van Tudjman blijkt eens te meer dat er grote belangenovereenkomsten bestaan tussen de Bosnische Kroaten en Serviërs, die onderling nauwelijks territoriale geschillen kennen en beide streven naar aansluiting van etnisch "zuivere" gebieden bij de respectievelijke moederlanden. Tegen deze achtergrond moet worden betwijfeld of er nog een basis is voor samenwerking tussen Kroaten en Moslims in het kader van de onderlinge "Federatie".

De Bosnisch-Kroatische radio heeft de recente aanval op de voormalige Bosnische premier Silajdzic toegeschreven aan de belangrijkste Moslim-partij SDA. In dat kader werd de SDA (de partij van de Bosnische president Izetbegović) beschuldigd van "terroristische methodes" en een "neiging tot islamitisch fundamentalisme". Er werd op gewezen dat, indien de SDA nu reeds dergelijke methodes toepast op een mede-Moslim, leden van andere etnische groeperingen een nog hardere behandeling moeten verwachten. De aanval op Silajdzic is inderdaad vermoedelijk door SDA-leden uitgevoerd en houdt verband met de vrees dat Silajdzic en zijn partij zich in de aanloop naar de aanstaande verkiezingen ontwikkelen tot concurrenten van de SDA. Het Kroatische commentaar is tevens een illustratie van de spanningen tussen Kroaten en Moslims, die sinds enige tijd weer toenemen. Het Kroatische commentaar geeft opnieuw de door de Kroaten geuite vrees voor overheersing door Moslims met islamitisch-fundamentalistische sympathieën weer.

Er zijn aanwijzingen dat Prlic vorige maand een bezoek heeft gebracht aan Banja Luka. Daarbij zou hij onder meer een ontmoeting hebben gehad met de voormalige Bosnisch-Servische premier Kasagic. Beide functionarissen zouden zijn overeengekomen dat de economische banden van het westelijke deel van de RS met Zagreb moeten worden aangehaald. Hoewel Prlic een functie bekleedt in de regering van de MKF, zijn er -zoals aangegeven- sterke aanwijzingen dat hij, evenals de andere Kroatische ministers in die regering, primair de (Bosnisch-)Kroatische belangen behartigt. De afspraak over nauwere economische banden tussen Zagreb en (een deel van) de RS geeft nogmaals aan dat de Bosnisch-Kroatische belangen (deels) overeenkomen met die van de RS. Overigens kan ook niet worden uitgesloten dat het bezoek van Prlic aan Banja Luka juist tot doel had de verdeeldheid in de RS aan te wakkeren en daarom met instemming van de Bosnische Moslims is uitgevoerd. Inmiddels is met het ontslag van (de uit Banja Luka afkomstige) Kasagic als premier de dominantie van de "oostelijke" Bosnische Serviërs hersteld.

[REDACTED]

[REDACTED] maakt melding van problemen bij de voorbereiding van de verkiezingen. Zo heeft de Kroatische meerderheid in de gemeenteraad van Prozor (Herzegovina) besloten slechts één kiezersregistratiepunt in te richten, hetgeen door [REDACTED] wordt toegeschreven aan de wens het aantal Moslims dat zijn stem kan uitbrengen, te beperken. In andere steden zijn voldoende registratiepunten, maar wordt de bewoners onvoldoende informatie verstrekt of ontbreken betrouwbare lijsten van de inwoners van 1991 (het uitgangspunt van de verkiezingen). Zelfs in een aantal plaatsen waar de voorbereidingen soepel verlopen, schrijven zich relatief weinig aspirant-kiezers in; [REDACTED] stelt dat velen niet geïnteresseerd zijn in de verkiezingen.

Deze meldingen bevestigen eerdere indicaties dat het onder de huidige omstandigheden vrijwel onmogelijk zal zijn vrije en eerlijke verkiezingen te houden. In sommige, met name de Servische en Kroatische, gebieden hopen de lokale machthebbers hun huidige positie, en daarmee de resultaten van etnische "zuiveringen", te consolideren. In andere gebieden is sprake van technische onvolkomenheden of gebrek aan betrouwbare gegevens, die een eerlijk verkiezingsproces vrijwel uitsluiten. Om al deze redenen vrezen vele Bosnische Moslims dat de verkiezingen in de praktijk zullen leiden tot voortzetting van hun geografische en politieke isolement in centraal-Bosnië. De gemelde desinteresse bij veel inwoners van Bosnië-Herzegovina houdt vermoedelijk eveneens verband met de overtuiging dat vrije en eerlijke verkiezingen onder de huidige omstandigheden een illusie zijn.

De Bosnisch-Servische minister van Buitenlandse Zaken Buha heeft in het Bosnisch-Servische parlement verklaard dat de arbitrage over Brcko, die in de tweede helft van dit jaar moet plaatsvinden, uitsluitend betrekking kan hebben op de breedte van de Posavina-corridor. Deze uitspraak onderstreept eens te meer dat de Bosnische Serviërs aanspraak willen blijven maken op de stad Brcko, en dat deze aanspraak vooral gerelateerd is aan de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen het oosten en het westen van de RS, die bij Brcko op zijn smalst is. Ook de Moslims maken aanspraak op de stad. Zij kunnen daarbij wijzen op de vooroorlogse etnische verhoudingen (44% Moslims, 25% Kroaten, 21% Serviërs). Voor de Moslims zou de controle over het aan de grensrivier Sava gelegen Brcko een mogelijkheid vormen om een directe, eigen toegang tot de buitenwereld te verkrijgen en daarmee hun geografische isolement te doorbreken. De uitspraak van Buha staat in ieder geval haaks op de verdragtekst van "Dayton", die stelt dat de toekomst van de stad Brcko als zodanig, en niet de Posavina-corridor, onderwerp zal zijn van arbitrage.

Ook voor de Bosnische Kroaten is de arbitrage rond Brcko van belang. Zij vrezen dat een toewijzing van Brcko aan de Moslims zou leiden tot isolement van de nabijgelegen "Kroatische" steden Orasje en Odzak en hebben reeds aangekondigd dat zij territoriale compensatie zullen eisen indien Brcko aan de Moslims wordt toegewezen. Overigens zouden beide genoemde steden in dat geval vermoedelijk nauwere contacten leggen met het aan de andere zijde van de Sava gelegen Kroatië. In ieder geval zijn de aanspraken van de lokale Kroaten illustratief voor het wantrouwen jegens de "partners" in de MKF, de Moslims.

Er zijn aanwijzingen dat het moreel van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) een bron van zorg blijft voor de VRS-leiding. Met name de subalterne officieren en manschappen zouden uitgeput zijn en vermoedelijk de voorkeur geven aan een vredesregeling boven hervatting van de strijd. Reeds gedurende de laatste stadia van de oorlog waren er voortdurend aanwijzingen dat het moreel van de VRS laag was. Dit hield vooral verband met slechte leefomstandigheden, achterstallige betalingen en een relatief tekort aan manschappen, zeker ten opzichte van de Moslims. Hoewel inmiddels een begin is gemaakt met een verkleining van de VRS en de demobilisatie van militairen, zullen de genoemde

[REDACTED]

problemen de Bosnisch-Servische politieke en militaire top zorgen blijven baren. Door deze problemen kunnen de mogelijkheden om het Bosnisch-Servische streven naar onafhankelijkheid van Bosnië-Herzegovina met militaire drukmiddelen kracht bij te zetten, aanzienlijk worden beperkt. Hierdoor kan de Bosnisch-Servische leiding zich mogelijk gedwongen zien toch een zekere vorm van samenwerking met de andere volkeren in Bosnië-Herzegovina te aanvaarden.